

GLAZBENOM UMJETNOŠĆU PREMA CJELOŽIVOTNOM UČENJU

Sabina Vidulin-Orbanić

Sveučilište Jurja Dobrile, Pula
s.vidulin.orbanic@inet.hr

Primljeno 12. svibnja 2008.

Uvođenjem novih programa i sadržaja u školama Hrvatske otvaraju se mogućnosti u dodatnom angažiranju mladih prema cjeloživotnom učenju. Redovita nastava i izvannastavni oblici organiziranja učenika šansa su za bolju društvenu integraciju i temelj suvremenog obrazovanja. Glazbenu umjetnost približit ćemo fenomenu cjeloživotnog učenja tako da istaknemo važnost koju glazba ima u životu, obrazovanju i ljudskoj kulturi. Glazbenim odgojem (kulturom) potiče se i podupire razvitak osobnosti s ciljem da se omogući vrednovanje i prosuđivanje umjetničkog dobra te potakne stvaralaštvo. Suvremena je tendencija nastave da osposobi učenike za neprestano učenje, samostalno istraživanje i kritičko promišljanje svih aspekata života. Na tragu toga, opisat ćemo interakciju i multidisciplinarni pristup glazbene i dramske umjetnosti kojim se utječe na spoznajno-vrijednosni te kreativno-stvaralački razvoj učeničkog potencijala.

Ključne riječi: glazba, odgoj, obrazovanje, izvannastavne aktivnosti, dramska umjetnost, multidisciplinarni pristup, interakcija

Prolegomena

Dvadeseto stoljeće okarakterizirale su brze promjene postojećeg stanja i intenzivna globalna previranja. Politički i vjerski sukobi, promjenjive ekonomske prilike te ekološka kriza poremetili su elementarne moduse postojanja. S druge strane, ukupnost materijalnih, tehnoloških, informativnih i spoznajnih dostignuća, ali i nova uloga čovjeka kroz socijalne zadaće učinili su 20. stoljeće specifičnim: vremenom ubrzanog napretka s pozitivnim, ali i negativnim učincima na svijet koji

nas okružuje. Trenutak je preobrazbe! U ovom razdoblju pojedinac i društvo traže socijalna, ekonomska i posebice spoznajno-vrijednosna rješenja za poboljšanje kvalitete življenja. Upravo obrazovanjem nove generacije stječu (ili bi tako trebalo biti) mogućnost prepoznavanja vrijednosti i aktivnog sudjelovanja u zbilji; promišljeno se (obrazovno) intervenira u cjelokupno društvo, s ciljevima razumijevanja sebe i drugih te upoznavanja i prihvaćanja dostignuća civilizacije. Naš će učenik, stoga, istraživati »... kako bi znao, ne samo u mnoštvu dnevno novih obavijesti pronaći one koje mu trebaju, nego i sam proizvoditi znanje« (Polić, 2000, 32), kritički promišljati i stvaralačkim postupcima mijenjati stvarnost. »Suvremena je dakle odgojna i nastavna paradigma: *sustavno istraži-kritički promisli-stvaralački primjeni*« (Polić, 2000, 32). Ovaj je rad osobna, ali i zajednička konstrukcija i intervencija, odnosno mogućnost stvaranja svijeta za sebe, kako pojedinačno, tako i s drugim ljudima, a s ciljem zajedničkog napretka. Otvaramo mogućnost istinitoga, smislenog i bogatijeg suživota; suživota među učenicima, učiteljima i roditeljima.

Pitamo se: »Kako od vlastitog znanja stvoriti intelektualnu i doživljajnu zajedničku cjelinu, poticanjem cjeloživotne želje za učenjem i stvaranjem?«.

1. Glazbeno (umjetničko) djelo: sinonim cjeloživotnog učenja, kulture, tradicije i napretka

Kada govorimo o glazbi, prije svega govorimo o njezinu umjetničkom, društvenom i povijesnom konstrukt. Glazba je spoj različitih inicijativa i promišljanja određenog trenutka, životnih stavova pojedinaca i skupine, njihovih (umjetničkih) izraza i stremljenja.

Umjetničko djelo proizvod je ljudske djelatnosti, jedinstveno i neponovljivo, posljedica djelovanja, stvaranja čovjeka i njegova intelektualnog sazrijevanja. Glazbeno nas djelo upućuje na opća ljudska i društvena pitanja, ona koja promiču društvenu svijest. Djela koja su skladali Johann Sebastian Bach, Franz Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven, Richard Wilhelm Wagner, Johannes Brahms i mnogi drugi, utjecala su na kulturni aspekt i kakvoću življenja različitih naroda, na promicanje važnosti aktivnog sudjelovanja u kulturi te pridonijeli shvaćanju i prihvaćanju kulture drugih naroda i narodnosti (Craft, 2001). Ta su djela važna jer su nas informirala o sebi i o svijetu u kojem su nastala, a u njima se nalazi neprestani susret proš-

losti i sadašnjosti te težnja konstantnog progresu. Ona su put otkrivanja i cjeloživotnog učenja (Bartlett, 2003), izričaj autora/skladatelja koji nadilazi sebe, obogaćuje stvarnost i doprinosi budućnosti.

Glazbenu umjetnost i kulturu promatrat ćemo nadalje u okvirima škole, odnosno preko sustava redovite nastave i nastave izvannastavnih glazbenih aktivnosti. Organizirane, planirane i sistematski provedene aktivnosti osiguravaju kulturni prosperitet društva te potiču razvoj sposobnosti, umijeća i vještina onih koji u njima sudjeluju. Kultura i glazba, u tom smislu, osiguravaju osobno i društveno vrijedan i koristan način življenja u vidu učenja, usavršavanja, razvijanja osobnosti i razvoja kreativnosti. Putem glazbene umjetnosti afirmiramo kritičko i estetsko promišljanje, potičemo stvaralački proces, čime utječemo na spoznajno-vrijednosni aspekt individue, odnosno na mogućnost njihove osobne nadogradnje i kulturnog prosperiteta, te promičemo kulturu življenja i vrijednost cjeloživotnog učenja i stvaranja.

Škola nudi posebne nastavne i izvannastavne programe kod kojih se afirmira velik broj učenika. Sudjelovanjem i uključivanjem u raznolike programe i aktivnosti pojedinac biva sam stvarateljem kulture, stvarateljem društvenog i osobnog identiteta, odnosno biva »graditeljem kulture« (Eagleton, 2002).

2. Učenik u procesu glazbenog obrazovanja za cjeloživotno učenje

Dijete glazbeno djelo doživljava najprije fiziološki i emocionalno. Za njega je u trenutku slušanja ili muziciranja važno da se osjeća lijepo. Tek ciljanim i kvalitetnim vođenjem učitelja prvotni doživljaj može prerasti u glazbeno-estetski doživljaj. Jedna je od zadaća glazbene nastave sustavnim i planiranim djelatnostima oblikovati ili preoblikovati glazbeni ukus učenika koji u dobi od deset godina već ovisi o raznim društvenim utjecajima: o obiteljskim navikama i kulturnom iskustvu, načinu naobrazbe roditelja i njega samoga, stavovima grupe vršnjaka i sličnim.

U osnovnoj je školi senzibiliziranje učenika na glazbu omogućeno predmetom glazbene kulture te posebice programima izvannastavnih glazbenih aktivnosti. U sklopu općeg obrazovanja glazbena nastava učenicima pruža mogućnost da zvučne pojave svoje okoline raspoznaju, opisuju, imitiraju i uspoređuju, odnosno da uspostave i razvi-

ju vrijednosne kriterije za kritičko i estetski utemeljeno procjenjivanje glazbe. Sudjelovanjem u raznolikim aktivnostima počinju upoznavati i razumijevati jezik glazbe te na taj način usvajati temelje opće (glazbene) kulture. Nastavni je proces usmjeren na učenike, stoga se potiču na međusobnu interakciju preko osobne aktivnosti. Aktivnost se ogleda u sudjelovanju u radu, demonstriranju sadržaja i korištenju stečenim znanjima. Takvim učenjem učenici sami otkrivaju, stvaraju, prosuđuju, analiziraju, uspoređuju i vrednuju sadržaje te obogaćuju osobno iskustvo. Dakle, stječu uvjete za promicanje promjena u ponašanju i za osiguranje ključnih kompetencija za postizanje cjeloživotnog razvoja.

Uz redovitu nastavu na kojoj se stječu osnove glazbene kulture, poseban doprinos uspostavljanju glazbenih vrijednosti, znanja i umijeća omogućen je satima izvannastavnih glazbenih aktivnosti. Nude se različiti glazbeni izvannastavni programi, a ovise o stručnosti učitelja, mogućnostima škole, ali i o potrebama zajednice.

U sklopu izvannastavnih glazbenih aktivnosti izražena je mogućnost višeznanstvene i multidisciplinarne nastavne suradnje, o kojoj će u sljedećem poglavlju biti riječi. Konkretnom sadržaju pristupamo s raznih motrišta, kritički i istraživački, uočavaju se vrijednosne implikacije, stječe se cjelovito znanje u odnosu prema određenom sadržaju ili pojavi, odnosno odvojeni nastavni sadržaji postaju jedna, jedinstvena spoznaja. Spoznajno-vrijednosna komponenta poprima veće razmjere: utječe se na cjelokupni razvoj osobe, potencira unutarnja motivacija, omogućava slobodan izbor, kreativno iskazivanje, razvija se samopoštovanje, samodisciplina i samouvjerenost kod učenika te dvosmjerna komunikacija, povjerenje i odgovornost. Preko izvannastavnih aktivnosti učenici se odgajaju, obrazuju, razvijaju vještinu timskog rada, suradnje i zajedništva kroz interaktivno, iskustveno i participacijsko učenje.

3. Izvannastavne aktivnosti: mjesto poticanja cjeloživotnog učenja

Za organizirane neobvezatne aktivnosti učenika u slobodno vrijeme zna se odavno. Mladi su se bavili raznolikim aktivnostima po svome odabiru u udruženjima, organizacijama, klubovima i institucijama izvan škole. Reformni pedagoški smjerovi »otvaraju« školska vrata potrebama mladih jer se uviđa odgojna i obrazovna vrijednost slobodnog okupljanja i polaznja različitih aktivnosti: športskih, glazbenih, znanstveno-istraživačkih i sličnih.

Izvannastavne aktivnosti integralni su dio strukture škole. One su mjesto životnog zajedništva mladih, u kojima se osluškuje trend vremena, potrebe djece i njihovi interesi. Izvannastavne aktivnosti, zapravo, nastavljaju obrazovno djelovanje škole uz poseban način rada s ciljem individualnog razvoja. Njihova je funkcija iznimno važna jer su sa svojim sadržajima te aktivnostima bliže izvornoj stvarnosti, potrebama i željama učenika, a svojom otvorenošću pridonose nadograđivanju njihove osobnosti i stvaraju uvjete za kulturni napredak, ali i očuvanje te promicanje kulturalne raznolikosti. Učenik svojom organiziranošću, angažiranošću, aktivnošću, inicijativom i samostalnošću doprinosi kvaliteti programa i odabiru relevantnog sadržaja učenja. Izvannastavni oblici rada predstavljaju životne sadržaje unesene u život škole, sadržaje i aktivnosti koji obogaćuju učenikovo postojanje i koji djeluju na njegov kulturni identitet te potiču razumijevanje društvenih vrijednosti i pružaju mogućnost aktivnog sudjelovanja u životu sredine.

U izvannastavnim aktivnostima nude se mnogobrojni sadržaji i programi kojima se interdisciplinarno upoznaje svijet, pospješuje razvoj sustava znanja i vještina, potiče cjeloživotno učenje te promiče djetetova kreativna i stvaralačka osobnost. Rad je u takvim aktivnostima »... slobodan, spontan, dinamičan, raznovrstan, elastično organiziran, polazi od interesa učenika, njihovih želja, sklonosti i nadarenosti: Nesputan je strogim programima, radom za ocjenu, strahom od neuspjeha, kazne ili prestiža, učenik sudjeluje u njima s namjerom da produbi svoje znanje, da se zabavi, rasonodi, da ugodno i korisno provede vrijeme izvan nastave ili škole« (Previšić, 1987, 28).

Smatramo da se ulaskom izvannastavnih aktivnosti u okvir djelovanja škole stvorila mogućnost za mnogostrani razvoj mladih, za njihovu dodatnu izobrazbu i za razumijevanje svakodnevnoga života i djelovanja. Ako analiziramo jesu li u potpunosti autonomne i odvojene od redovite nastavne prakse, konstatirat ćemo sljedeće: Izvannastavne aktivnosti mogu sličiti, odnosno biti komplementarne i korespondentne redovitoj nastavi i neke se programiraju, organiziraju i provode prema uzoru na redovitu nastavu. U suradnji s redovitom nastavom one pridonose aktualizaciji učenikova znanja, podižući pritom i odgojnu funkciju škole, zatim povezuju školu s društvenim životom, odnosno integriraju se s mnogobrojnim programima društvene sredine kojoj pripadaju.

Početak školske godine, uz redovitu nastavu, profesori-voditelji izvannastavnih aktivnosti dobivaju na raspolaganje određen broj sati koji će biti korišteni za rad u izvannastavnim aktivnostima. Aktivnosti

nisu propisane nastavnim planom i programom, tako ni sadržaj radionica, družina i slično. Ovisno o afinitetima učenika i učitelja te materijalnoj opremljenosti škole učitelj osmišljava godišnji operativni plan i program za izvannastavne aktivnosti. Učenici se po vlastitoj želji i odluci upisuju u rad npr. glazbene grupe koja obuhvaća raznolike aktivnosti: od pjevanja, sviranja, skladanja, glazbeno-scenskih prikaza i glazbeno-tehnoloških projektnih modela rada. U izvannastavnim glazbenim aktivnostima učenici stječu glazbena znanja i vještine te razvijaju glazbene sposobnosti. Aktivnim sudjelovanjem u njima oni oblikuju svoju osobnost i stavove te bogate svoju glazbeni život.

4. Projekt »Tvoja staza«: korelacija glazbene i dramske kulture (odgoja) kroz mjuzikl

Rad na projektu »Tvoja staza« počeo je pisanjem tekstova i skladanjem autorskih pjesama u skladateljskoj skupini OŠ Vladimira Nazora iz Rovinja, koji je rezultirao snimanjem nosača zvuka »Tvoja staza«. Mentorica glazbenog dijela projekta bila je autorica ovog članka. Pjevački zbor škole i solisti otpjevali su skladbe, dok su u izradi aranžmana sudjelovali sadašnji i bivši studenti Odjela za glazbu u Puli. Skladbe su melodiozne, u pop maniri, različitog su sadržaja i ugođaja, konstantnog progresa harmonija s istaknutim višeglasjem, uz modernu obradu i izraženu ritmičku sekciju.

Glazba i tekstovi pjesama s nosača zvuka »Tvoja staza« bili su poticaj za stvaranje osnovne okosnice mjuzikla. Cjelokupni tekst, karakteri likova i dio koreografije nastali su na dramskoj radionici koju je vodila prof. Maja Stanković, a na osnovi improvizacija jedanaestero članova dramske skupine, učenika sedmih i osmih razreda osnovne škole te radionica-igraonica-plesaonica na već spomenute pjesme. S obzirom na to da i pjesme govore o onome što je učenicima ne samo blisko, zanimljivo, već i važno, bilo im je lako igrati stvorene likove koji su pjesmama govorili o svome doživljaju svijeta i ljubavi.

Glazbena i dramska skupina imali su probe zasebno, nakon što su voditeljice dogovorile sve pojedinosti i nakon što su sve dogovorile s učenicima. Slijedile su zajedničke probe.

S obzirom na tematiku – mjuzikl, te kompleksnost pripremanja, oblikovanja i izvođenja ove glazbeno-scenske vrste, valja napomenuti sljedeće. Od ključne je važnosti uloga učitelja-učiteljice, pomno isplaniran timski rad, uvjeti proba i nastupa te potpora ravnatelja-rav-

nateljice kao menadžerskog dijela tima (tisak, televizija, radio promocija).

- Entuzijazam učitelja ogleda se u volji, želji, trudu i zalaganju kako bi projekt zaživio;
- Timski rad obuhvaća planiranje međusobne suradnje učitelja/učiteljica glazbene kulture, likovne kulture, tjelesno-zdravstvene kulture te ravnatelja-ravnateljice; podijele se uloge i zaduženja među učiteljima-učiteljicama; afirmacijom timskog rada olakšava se provođenje aktivnosti i svih događanja vezanih uz projekt (planiranje i prezentacija); samo zajedničkim, smislenim, organiziranim i planiranim radom moći će se realizirati veći projekti.

Na primjeru stvaranja mjuzikla navest ćemo koji su učitelji i predmeti obuhvaćeni do konačne realizacije: učitelj glazbene kulture (glazba), učitelj hrvatskoga jezika (govoreni dijalozi, intervju, novinski članak), učitelj likovne kulture (scenografija i kostimografija), učitelj tjelesne i zdravstvene kulture (plesne točke), učitelj tehničke kulture (tehnički aspekti) i učitelj informatike (internetsko oglašavanje, fotografiranje, video snimka).

- Uvjeti rada – prostor s adekvatnim sredstvima i pomagalima i vrijeme proba, posebne i zajedničke probe;
- Satnica – planirati valja veći broj sati od predviđenih za rad u izvannastavnim aktivnostima.

4.1. Pripremanje mjuzikla »Tvoja staza«

Želimo li učenicima predočiti vrijednost mjuzikla potrebno im je usmjeriti pozornost na svjetska, ali i hrvatska ostvarenja te vrste, odnosno, pogledati, poslušati i analizirati izvedbe te, osobito važno – sudjelovati u samoj izvedbi.

Učenici će na taj način steći osnovna znanja o mjuziklu. Navodimo: sastavljen je iz solističkih, skupnih, zbornih, orkestralnih i plesnih točaka povezanih govorenim dijelovima; jednaka se važnost pridaje glazbi, plesu i govoru; ima obilježja suvremene zabavne glazbe, jaza, bluesa, rocka, beata; sadržava songove; dramska se radnja neprekidno razvija, bez zastoja; ugodaj je vedar, zabavan i dinamičan; libreto kvalitetan. Obrađuju se teme iz suvremenoga života, govori o međuljudskim odnosima i općim društvenim temama.

Nakon što su učenici upoznali osnovne značajke mjuzikla, slijedio je rad na oblikovanju mjuzikla.

Mjuzikl »Tvoja staza« zbirka je isprepletenih radnih i zabavnih trenutaka s učenicima u sklopu izvannastavnih aktivnosti, okružju u kojemu su inspiracija i nadahnuće pripremili konkretan proizvod.

Cilj je ovoga otvorenog i slobodnog pristupa radu u izvannastavnim aktivnostima omogućiti otkrivanje i poboljšanje glazbenoga i dramskog umijeća učenika te istaknuti njihove kreativne i stvaralačke potencijale, uz obostrano zadovoljstvo i ispunjenje, kako učenika, tako i njihovih voditelja.

Spoznajno-vrijednosne zadaće:

- Upoznati glazbeno-scensku vrstu: mjuzikl, pokazati načine realizacije glazbenih i dramskih segmenata, upozoriti na vezu glazbe i teksta, uočiti i prepoznati odlike mjuzikla, shvatiti i povezati sastavnice mjuzikla, naučiti što je mjuzikl i aktivno sudjelovati u njegovu nastanku;
- Razviti sposobnosti i vještine učenika, osposobiti učenike za kritičko promišljanje, formirati predodžbu o mjuziklu, uvježbati govorene i pjevane dijaloge u mjuziklu te plesne koreografije, navikavati učenike na točnost izvedbe, izgrađivati stav prema svijetu koji ih okružuje, sebi i drugima;
- Samoostvarivanje sadržaja i aktivnosti, samopotvrđivanje, samoevaluacija; poticanje kreativnosti, upornosti i volje; povjerenje u sebe i u druge.

Pristup:

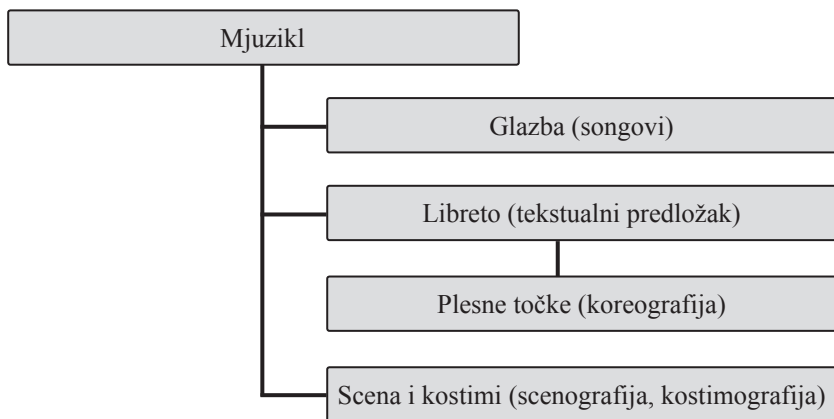
Ako učenicima dopustimo da istražuju, otkrivaju, imenuju, opisuju i uspoređuju, počet će samostalno pronalaziti zanimljive analogije te kreirati svoje uratke. Proširivat će osobna znanja, istraživati, kombinirati i vrednovati, odnosno bit će aktivni i kreativni sudionici procesa. Dopustiti im da »isprobaju« prijedloge, da propituju njihovu vrijednost, zamijene ili odbace ideju, kritički promišljaju, cjeloživotno se obrazuju te posvećuju punu pozornost društvu i zajednici, znači omogućiti učenicima da žive prave vrijednosti na pravim temeljima.

Učenici nakon realizacije projekta? Zadovoljni, ispunjeni, uspješni i važni.

4.2. Od ideje do realizacije

Nastavni programi: Glazbena kultura, hrvatski jezik, likovna kultura, tjelesna i zdravstvena kultura.

Sadržaj: Mjuzikl – sastavnice (Slika 1)

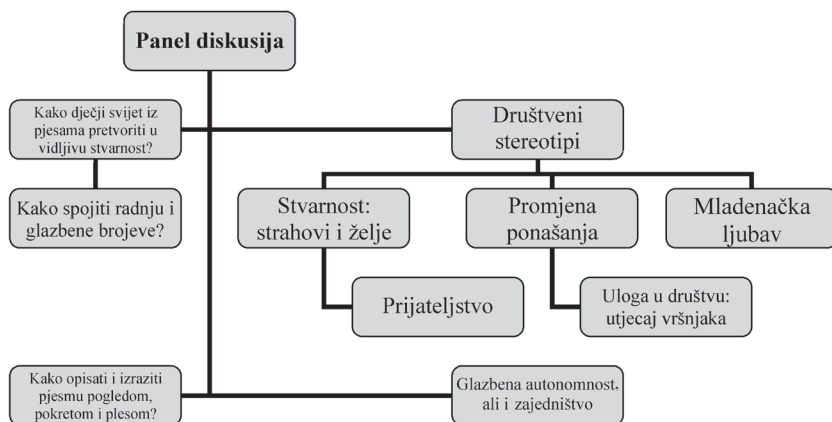

Slika 1: Sastavnice mjuzikla

Mjuzikl »Tvoja staza«, iako školski, sadržava sve sastavnice pravog mjuzikla. Glazbene točke povezane su govorenim dijelovima, a svi su dijelovi, uz ples, jednako važni. Dramska radnja razvija se bez zastoja, a ugođaj je vedar, zabavan i dinamičan. Songovi su melodiozni i harmonijski bogati, a tematika iz suvremenog života. Glazba i tekstovi pjesama u mjuziklu »Tvoja staza« autorski su rad malih pjevača, instrumentalista i skladatelja iz OŠ Vladimira Nazora u Rovinju. Priređeni songovi bili su poticaj za stvaranje okosnice priče u mjuziklu. Glazbena je priprema mjuzikla obuhvaćala pisanje i uglazbljivanje tekstova, uvježbavanje pjevanja i plesa, a dramskim improvizacijama osmišljena je radnja mjuzikla, karakter likova i njihovi odnosi. Učenici likovne grupe zajedno su sa svojom učiteljicom osmislili scenografiju za premijeru mjuzikla.

Mjuzikl govori o suvremenom životu tinejdžera: dvojbama i problemima vezanima uz društvo vršnjaka, važnosti položaja u skupini vršnjaka, današnjim odnosima u svijetu djevojaka i mladića, dvojbama koje prate prve mladenačke ljubavi, načinima na koje te dvojbe i probleme rješavaju mladići, za razliku od djevojaka i obrnuto.

Panel diskusija obuhvaćala je diskusiju učiteljica i učenika uključenih u ovaj projekt. U panel diskusiji učiteljice-voditeljice su promišljale o pitanjima navedenima s lijeve strane, dok su učenice i učenici raspravljali o temama s desne strane sheme (Slika 2).

Slika 2: Vođena panel diskusija

Glavnu riječ imala su djeca i njihov doživljaj svijeta.

Sadržaj: S obzirom na to da i pjesme govore o onome što je glumcima-tinejdžerima ne samo blisko i zanimljivo, već i važno, bilo im je lako igrati stvorene likove, koji su, i kroz pjesme, govorili o svome doživljaju svijeta, prijateljstva i ljubavi. Tako je nastala nesretno-sretna, ljubavna tinejdžerska priča, o Marku, glavnom licu u školi i Ani, dražoj djevojci iz susjedstva. Njih, kroz radosti i razočaranja mladenačke ljubavi, tijekom jedne školske godine i četiri godišnja doba, u razgovorima, pjesmi i plesu, prate njihovi prijatelji i suparnici.

U radu na mjuziklu trebalo je usvojiti: tekst, pokret, pjesme, koreografiju; trebalo je raditi na sebi i svome odnosu s drugima; upustiti se u putovanje u nepoznato i – vjerovati. Uzbuđeno se očekivao prvi susret zbora i dramske skupine te povezivanje različitih sastavnica mjuzikla u jednu cjelinu. Završni, zajednički zadatak bio je povezati glazbu, ples, pokret i glumu u jedinstvenu cjelinu, odnosno u četrdesetominutni glazbeno-scenski spektakl.

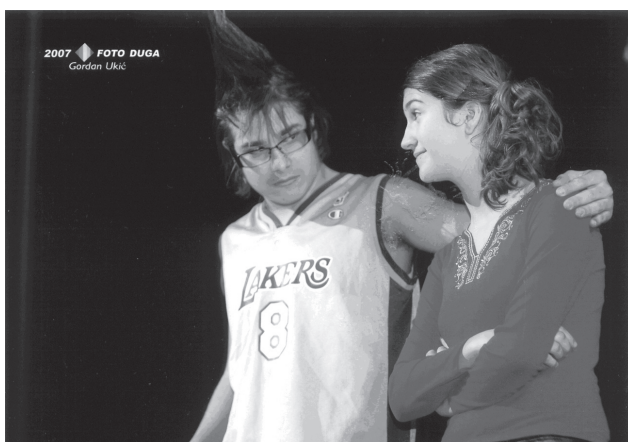
Učenje teksta predstave, učenje teksta pjesama pa ni uvježbavanje koreografije nisu bili obveza, već izazov i užitek. Sve se to očituje u lepršavosti kojom mjuzikl odiše. To je bio doživljaj-susret i umnožavanje stvaralačkog zanosa, želje, volje, truda i talenta.

4.3. Razrada triju brojeva mjuzikla

- **Naslov broja: METAMORFOZA** (instrumentalni ulomak, bez teksta, isključivo gluma, dramska skupina)

Skladba je poslužila kao poticaj i pratnja za stvaranje scene susreta Ane i Marka, ali i za prikazivanje svega onoga što je u ovoj sceni bilo nepotrebno i nemoguće izreći tekstom.

Tijek rada: Vođenom imaginacijom, koju prati skladba, muški i ženski sudionici istodobno smišljaju *mušku i žensku* verziju ljubavne priče... *Ljetna je večer, zvjezdano nebo, prepuna riva; grupice djevojaka i mladića pogledavaju se, smiju i nešto si dobacuju.* Na sceni su samo Marko i Ana, a gluma počinje prije glazbe, njihovim znakovitim pogledavanjem. Prvo pratimo njezinu verziju događaja – *on prilazi njoj, zbunjeno je pozdravi pa se odmakne korak; slijedi njegova verzija u kojoj ona prilazi njemu i počinje govoriti, bez prestanka, dok on u nedoumici gleda okolo. Upoznaju se rukujući se i gledajući se u oči, spuštaju pogled, pogledaju se još dvaput (prateći glazbu) dugim, znakovitim pogledima. U nastavku skladbe on daje svoju verziju nastavka priče; ona i dalje govori bez prestanka, gleda ga bez prestanka, neprestano mu se približavajući, i na kraju ga uhvati za ruku, a on je pomalo zbunjen, no ponaša se kao da mu je svejedno. U njezinoj verziji priče ona šuti, a on joj nešto govori i pokušava je nasmijati, češka se iza uha, što mu je zapravo isprika da joj stavi ruku na rame. Slijedi dug pogled i svatko odlazi na svoju stranu, pogledavajući ono drugo.*

Slika 3: Ana i Marko

- **Naslov broja: TVOJA STAZA** (vokalno-instrumentalni song uz koreografiju; zbor i dramska skupina)

»Tvoja staza« vrlo je važna skladba u mjuziklu i zbog simboličnog naslova, koji nosi i sam mjuzikl i zbog simbolične koreografije, koja se sastoji od izmjene vrlo brzih i vrlo sporih dijelova te vrlo čvrstih i odlučnih koraka koji se izmjenjuju s nježnom i lepršavom koreografijom. Vizionarski pogled u daljinu, *u potrazi za svojom stazom*, glavno je obilježje ove koreografije.

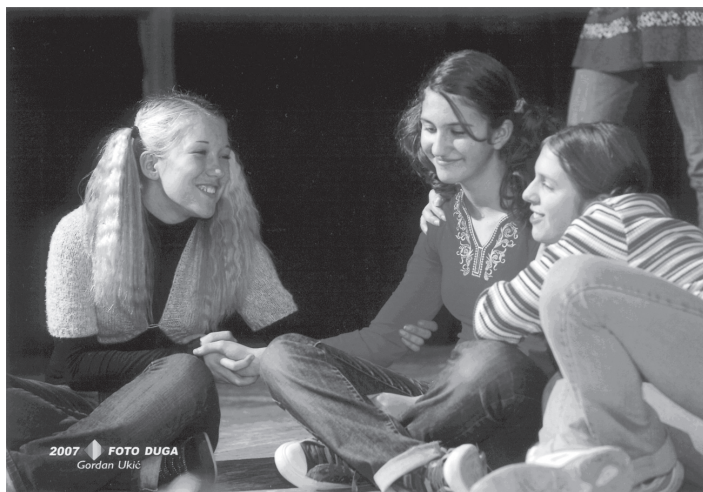
Tijek rada: Kako bi učenici usvojili ovu koreografiju, potrebno je šest dobrovoljaca koji će predstavljati Marka i njegove prijatelje i koji će, osim što će otpjevati dio pjesme, svladati posebnu koreografiju koja se izvodi istodobno s koreografijom zbora, ali naprijed, gotovo na rubu pozornice. Na kraju svoje koreografije Markovi prijatelji i suparnici odlaze na jednu stranu, a Marko, odabравši svoju stazu, odlazi na drugu stranu. Ostali sudionici svladavaju koreografiju koju izvodi zbor. Zbor ulazi s lijeve i desne strane, pokazujući zamišljenu stazu uzdignutom rukom i kažiprstom (*To bit će tvoja staza...*), slijedi skakutanje na mjestu uz mahanje rukama sa stisnutim šakama (*...tko zna što sutra sprema ti...*), pokazivanje različitih smjerova, uzdignutim rukama i ispruženim kažiprstom (*...taj put bez putokaza...*) i nekoliko odlučnih koraka naprijed (*...nekamo vodi ipak znaj...*). Dok članovi zbora miruju naslonjeni jedni na druge, članovi dramske skupine izvode svoj dio. Zbor ponovno počinje izvoditi svoj dio u dijelu pjesme (*... daj odmahni lijevom rukom, daj odmahni desnom rukom*), kada odmahuju lijevom i desnom rukom, slijedi nekoliko odlučnih koraka naprijed (*...i čvrsto kreni dalje...*), traženje nečega okretanjem glave oko sebe i trčanje za tim nečujnim zvukom (*...za nečujnim nekim zvukom...*) i potpuno usporen pokret koraka na mjestu (*...kreni stazom koje nema...*). Slijedi refren i ponavljanje koreografije iz refrena.

- **Naslov broja: LJUBAVNA MELODIJA** (vokalno-instrumentalni song, kraj priče, svi su izvođači na pozornici)

Zbor je na sceni, kao i glavni likovi. Ana i Marko u sebi nose svoju priču koja nije dovršena. Susreću se na proljetnoj čajanci, ali i dalje igraju igru pogleda i plesa.

Tijek rada: S obzirom na to da je ovo posljednja skladba u mjuziklu, u kojoj se raspetljava ljubavna priča Ane i Marka, u njoj sudjeluju svi sudionici mjuzikla. Zbor zapravo prati Anine i Markove pokrete, no

uvijek ih izvode u suprotnom smjeru od njih, kao da zbor i glumci na taj način razgovaraju. Pjesma počinje Aninim doživljajem proljeća, sada, kad je sretno zaljubljena, slijedi Markov doživljaj njihova prvog susreta pa refren. U refrenu se kroz koreografiju nastoje prikazati osjećaji i razmišljanja svih zaljubljenih tinejdžera (*...Ne, ne, ne mogu bez tebe, tvoju ljubav sad želim ja...*, ali opet, *...nemam hrabrosti, da ti priznam što značiš mi...*). Ana i Marko kroz koreografiju u refrenu, zapravo plešući na čajanci, opet (ukratko) prolaze svoju ljubavnu priču. U drugom dijelu pjesme Ana uživa u proljetnoj šetnji i cijeli joj se svijet osmjehuje. Marko promatra zvjezdano nebo i prima Aninu SMS-poruku (opet djelić njihova svijeta!) i, također, ima osjećaj da sada zna najljepšu, ljubavnu, melodiju.

Slika 4: Anu tješe prijateljice

Slika 5: Marko se hvali prijateljima

Slika 6. Pjevački zbor

Zaključak

Bili su to naporni, ali divni mjeseci života u školi i izvan nje u kojima su učenici učvrstili međusobno prijateljstvo, bili kreativni, razvijali vještine i iskazali svoja umijeća. Glazbenim se očima promatrala različitost raspoloženja i emocija koje su se budile kod učenika, a interpretacija teksta i gluma malih »profesionalaca« nanovo nas je vratila u prošlost. U mjuziklu se prepoznaje radost stvaranja i izražavanja, učenje o svijetu i ljudima kroz igru, na zanimljiv i zabavan način te druženje i zajedništvo. Vjerujemo da je uspjeh ovog mjuzikla upravo u tome susretu: riječi, glazbe i pokreta, susretu s drugima i sa samima sobom, našim željama, strahovima i razmišljanjima na stazi zvanj ŽIVOT.

Stalnom interakcijom i multidisciplinarnim pristupom ovoj tematici učenike smo osposobili za samostalno istraživanje, permanentno učenje, kritičko promišljanje i oblikovanje (stvaranje) glazbenih i dramskih segmenata (a i mnogo šire) te potaknuli i poduprli razvitak njihove osobnosti. Nisu samo naučili što je to mjuzikl, već su u prvom licu bili prisutni kroz oluje ideja do izvođenja mjuzikla na pozornici kazališta, pred mnogobrojnom publikom.

Bibliografija

- Bartlett, Steve (2003), *Education Studies*, London, Continuum.
- Craft, Anna (2001), *Creativity in education*, London, Continuum.
- Eagleton, Terry (2002), *Ideja kulture*, Zagreb, Naklada Jesenski i Turk.
- Polić, Milan (2000), »Spoznajne osobitosti suvremene nastave«, *Metodika*, Zagreb, god. 1, sv. 1 (1), str. 27–39.
- Previšić, Vlatko (1987), *Izvanastavne aktivnosti i stvaralaštvo*, Zagreb, IGRO »Školske novine«.
- Vidulin-Orbanić, Sabina (2007), *Izvanastavne (glazbene) aktivnosti: mjesto suživota, kreativnosti i stvaralaštva*, Rovinj, OŠ Vladimira Nazora.

TOWARDS LIFELONG LEARNING WITH THE ART OF MUSIC

Sabina Vidulin-Orbanić

The introduction of new curricula and contents to the schools in Croatia has opened the possibilities of involving the youth in lifelong learning. Regular classes and extracurricular activities are an opportunity for better social integration and the very foundation of contemporary education. The authoress brings the art of music closer to the phenomenon of lifelong learning by highlighting the importance that music has in one's life, education and culture. Music education (culture) both encourages and supports the development of personality with the purpose of both facilitating one's ability to judge and appraise a work of art, and stimulating one's creativity. Enabling students to continually learn, to conduct research independently and to critically reflect on all the aspects of life are the tendencies of today's teaching. Following this line of thought, the authoress describes the interaction and multidisciplinary approach of the arts of music and drama, which help to influence the cognitive-value and creative development of the student's potentials.

Key words: *music, education, extracurricular activities, the art of drama, multidisciplinary approach, interaction*